

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Ö.Y. BAŞVURUSU

Başvuru Numarası : 2023/5024

Karar Tarihi : 9/12/2025

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Selahaddin MENTEŞ

İrfan FİDAN

Muhterem İNCE

Raportör : Aydın DEMİREL

Başvurucu : Ö.Y.

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, tehlikelilik hâli bulunmayan akıl hastasının koruma amacıyla özgürlüğünün kısıtlanması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucunun babası M.Y. 11/11/2022 tarihinde verdiği dilekçeyle akıl hastası olduğunu iddia ettiği başvurucunun kendisini ve ailesini tehdit ettiğini belirterek tedavi altına alınmasını istemiştir.

3. Ardahan Sulh Hukuk Mahkemesi (Sulh Hukuk Mahkemesi) 11/11/2022 tarihinde düzenlediği tensip zaptı ile söz konusu başvurunun 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 432. maddesinde öngörülen koruma amacıyla özgürlüğün kısıtlanması talebini içerdiğini belirtmiştir. Bu kapsamda başvurucunun hastaneye sevkî ile hakkında sağlık kurulu raporu düzenlenmesinin istenmesine, toplum tarafından tehlike oluşturan davranışlarının bulunup bulunmadığının araştırılması için kolluğa yazı yazılmasına ve tedavi amacıyla bakım kurumuna yerleştirilmesinin uygun olup olmadığı hususunda sosyal inceleme raporu alınmasına karar vermiştir.

4. Başvurucunun beş altı yıl önce ayrıldığı köyde yapılan araştırma sonrası kollukça düzenlenen 14/11/2022 tarihli yazıda başvurucunun köyde yaşayanlara küffettiğini, aynı evde yaşadığı diğer bireyleri rahatsız ederek korkuttuğunu ve davranışlarının normal olmadığının ilgililerce beyan edildiği bildirilmiştir.

5. Başvurucu 28/11/2022 tarihinde sunduğu dilekçede akıl hastası olmadığını, kimseye zarar vermediğini, tehlikelilik hâli bulunmadığını, ailesinin kendisine baskı uyguladığını ve özgürlüğünü kısıtlamak istediklerini bildirmiştir.

6. 20/12/2022 tarihinde Ardahan Devlet Hastanesi nezdinde ruh sağlığı ve hastalıkları uzmanları ve nöroloji uzmanından müteşekkil heyet tarafından düzenlenen raporda başvurunun *şizofreni* olduğu, ruhsal açıdan kendi işlerini görecek güce sahip olmadığı, başkalarının yardımına ve bakımına ihtiyacı olduğu, bağımsız, sağlıklı karar vermeye yetkili olmadığı, hastalığının sürekli olduğu, hâlihazırda kurum gözetimine alınmasının (kuruma kapatılmasının) gerekmediği, mahkemece dinlenmesinde yarar bulunmadığı ifade edilmiştir.

7. 30/12/2022 tarihli sosyal inceleme raporunda başvurunun kendi ihtiyaçlarını karşılayabildiği, şizofreni tanısıyla tedavi gördüğü, bunun için ilaç kullandığı ifade edilmiştir. Raporunda başvurunun suç işleme ihtimalinin ve saldırgan davranışlarının olduğu, ailesini tehdit ettiğinin öğrenildiği belirtilmiştir. Söz konusu raporda başvurunun babası olan ve aynı zamanda 4721 sayılı Kanun uyarınca koruma amacıyla özgürlüğün kısıtlanması talebinde bulunan M.Y. ile yapılan görüşmeye dayanıldığı anlaşılmıştır. Adli destek görevlisi tarafından düzenlenen raporda sonuç olarak başvurunun toplum açısından tehlike oluşturma riski barındırdığı, kısıtlı bireyin kurum bakımına alınmasının ve kurum uzmanlarının takibi sonucu durumunun tekrar değerlendirilmesinin uygun olacağı ifade edilmiştir.

8. Kolluk tarafından 2/1/2023 tarihinde düzenlenen tutanakta başvurunun toplum tarafından tehlike oluşturan eylemleri olmadığını, zaman zaman ailesi ile tartışma yaşadığının tespit edildiği belirtilmiştir.

9. Başvurunun da hazır bulunduğu ve beyanlarını sunduğu 4/1/2023 tarihli duruşmada 4721 sayılı Kanun'un 432. ve devamı maddeleri uyarınca başvurunun koruma amacı ile özgürlüğünün kısıtlanmasına karar verilmiştir. Başvurunun vesayet altına alınmasına ilişkin yargılamaya ve ilgili dosyada temin edilen, başvurunun hastalığının alevlenme dönemlerinde başkalarının emniyetini tehdit edebileceğine ilişkin olarak üç psikiyatri uzmanı tarafından verilen rapora atf yapıldığı gerekçeli kararın ilgili kısmı şu şekildedir:

"...Tüm dosya kapsamı bir bütün halinde inceleniğinde; Mahkememizin 2010/106 E sayılı dosyası ile tedavisi istenilen [Ö.Y.nin] şizofreni hastalığı nedeniyle TMK madde 405 uyarınca vesayet altına alındığı, dosyada alınan raporda hastalığının alevlenme dönemlerinde başkalarının emniyetini tehdit edebileceği ve bu dönemlerde muhafaza altına alınmasının gerekli olduğunun belirtildiği, mahkememizce hazırlatılan Sosyal İnceleme Raporu da dikkate alındığında tedavisi istenilen [Ö.Y.nin] TMK 432. Maddesi gereğince gözlem altına alınarak tedavisinin yapılmasının kendisi ve çevresinin güvenliği için uygun olacağı, ayrıca kişinin çevresine getirdiği külfet de dikkate alındığında kişinin TMK 432. Maddesi gereğince tedavisinin yapılması için kuruma yerleştirilmesinin uygun olacağı anlaşıldığından talebin kabulüne dair aşağıdaki şekilde hüküm kurulmuştur.

HÜKÜM: Gerekçesi yukarıda açıklandığı üzere;

1-Talebin KABULÜNE, TMK 432. maddesi ve devamı maddeleri gereğince, ... Kimlik Numaralı [Ö.Y.nin] koruma amacı ile özgürlüğünün kısıtlanarak Elazığ Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesinde TEDAVİ OLMASINA,

2-Karardan bir örneğin gereğinin ifası için Ardahan Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilmesine,

3-Kısıtlının sağlık durumunun düzelmesi halinde derhal hastaneden ayrılışının yapılmasının ihtiarına... [karar verildi.]”

10. Ardahan 1. Asliye Hukuk Mahkemesi (Asliye Hukuk Mahkemesi) 9/1/2023 tarihinde Sulh Hukuk Mahkemesi kararına yapılan itirazın kesin olarak reddine karar vermiştir.

11. Başvurucu, nihai kararı 11/1/2023 tarihinde öğrendikten sonra 12/1/2023 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

12. Elâzığ Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hastanesinin düzenlediği 28/2/2023 tarihli raporda koruma ve tedavi altına alınan başvurunun uygulanan tedavi sonunda sosyal şifa bulunduğu, hâlihazırda toplum açısından tehlikeliliğinin önemli derecede ortadan kalktığı ve taburcu edilebileceği belirtilmiştir.

13. Komisyon, adli yardım talebinin kabulüyle başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

14. Başvurucu, tehlikelilik hâli olmamasına rağmen koruma amacıyla özgürlüğünün kısıtlanmasına karar verilmesi nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, yapılacak incelemede konuya ilişkin Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ve Anayasa Mahkemesi kararları ışığında somut olayın şartları gözetilerek değerlendirme yapılması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

15. Başvuru, kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı kapsamında incelenmiştir.

16. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

17. Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı, devletin bireylerin özgürlüğüne keyfi olarak müdahale etmemesini güvence altına alan temel bir haktır (*Erdem Gül ve Can Dündar* [GK], B. No: 2015/18567, 25/2/2016, § 62).

18. Anayasa'nın 19. maddesinin birinci fıkrasında herkesin kişi hürriyeti ve güvenliği hakkına sahip olduğu ilke olarak ortaya konmuş, ikinci ve üçüncü fıkralarında da şekil ve şartları kanunda gösterilmek kaydıyla kişilerin özgürlüğünden mahrum bırakılabileceği durumlar sınırlı olarak sayılmıştır. Dolayısıyla kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının kısıtlanması ancak Anayasa'nın anılan maddesinde belirlenen durumlardan herhangi birinin varlığı hâlinde söz konusu olabilir (*Murat Narman* [2. B.], B. No: 2012/1137, 2/7/2013, § 42).

19. Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkında yönelik bir müdahale, temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasına ilişkin ölçütlerin belirlendiği Anayasa'nın 13. maddesinde belirtilen koşullara uygun olmadığı müddetçe Anayasa'nın 19. maddesinin ihlalini teşkil edecektir. Bu sebeple sınırlamanın Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen ve tutuklama tedbirinin niteliğine uygun düşen, kanun tarafından öngörülmeye, Anayasa'nın ilgili maddelerinde belirtilen haklı sebeplerden bir veya daha fazlasına dayanma ve ölçülülük ilkesine aykırı olmama koşullarına uygun olup olmadığının belirlenmesi gerekir (*Halas Aslan* [1. B.], B. No: 2014/4994, 16/2/2017, §§ 53, 54).

20. Anayasa'nın 13. maddesinde temel hak ve hürriyetlerin ancak kanunla sınırlandırabileceği hükme bağlanmıştır. Öte yandan Anayasa'nın 19. maddesinde kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının sınırlandırabileceği durumların şekil ve şartlarının kanunda gösterilmesi kuralına yer verilmiştir. Anayasa'nın 13. maddesiyle tüm temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasına ilişkin getirdiği *kanunilik* şartını, kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı yönünden 19. maddede ayrıca belirttiği görülmüştür. Bu bağlamda birbirleriyle uyumlu olan Anayasa'nın 13. ve 19. maddeleri uyarınca kişilerin fiziksel özgürlüğüne yönelen müdahalenin kanuni bir dayanağının bulunması zorunludur. Buradaki kanun, şekli manada bir kanunun varlığını zorunlu kılar. Şekli manada kanun ise Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından Anayasa'da belirtilen usule uygun olarak kanun adı altında çıkarılan düzenleyici yasama işlemidir (*Muhammed Neşet Girasun* [2. B.], B. No: 2017/22254, 2/6/2020, § 45). Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının sınırlandırabileceği durumların şekil ve şartlarının kanunda gösterilmesi şeklindeki genel kural uyarınca ulusal hukukta yer alan esas ve usule ilişkin kurallara uyulması gerekir. Bu bakımdan kanunda kişinin özgürlüğünden mahrum bırakılmasına ilişkin koşulları açık ve belirli şekilde tanımlanmalı, kanun ve uygulanması öngörülebilir olmalı ve kanun keyfiliğe karşı uygun bir koruma sağlamalıdır (*Mustafa Karaca* [GK], B. No: 2020/15967, 20/5/2021, § 46).

21. Anayasa'nın 13. maddesine göre kişilerin fiziksel özgürlüğüne yönelen müdahalenin hukuka uygun olduğundan bahsedilebilmesi için Anayasa'nın ilgili maddelerinde belirtilen haklı sebeplerden bir veya daha fazlasına dayanması gerekir. Kişilerin fiziksel hürriyetlerini güvence altına alan Anayasa'nın 19. maddesinin kişi hürriyetinin kısıtlanmasına imkân tanıdığı durumlardan biri de maddenin ikinci fıkrasında "*toplum için tehlike teşkil eden bir akıl hastasının bir müessesede tedavi, eğitim veya ıslahı için kanunda belirtilen esaslara uygun olarak alınan tedbirin yerine getirilmesi*" olarak belirlenmiştir.

22. Anayasa Mahkemesinin *E.T.* ([2. B.], B. No: 2022/91835, 25/6/2025) başvurusunda 4721 sayılı Kanun'un 432. maddesi uyarınca koruma nedeniyle özgürlüğün kısıtlanmasının Anayasa'nın 19. maddesinin ikinci fıkrasında öngörülen ve kişi hürriyeti ve güvenliği hakkına müdahale edilmesine izin verilen durumlardan biri olduğu ifade edilmiştir. Kararda toplum için tehlike teşkil eden bir akıl hastasının bir müessesede tedavi, eğitim veya ıslahı için kanunda belirtilen esaslara uygun olarak alınan tedbirin yerine getirilmesi amacıyla tutulmasına ilişkin ilkeler belirlenmiştir. Buna göre kişinin -aciliyet arz eden hâller dışındaki akıl hastalığının denetime elverişli, güvenilir ve güncel bir hekim raporu ile sabit olması, özgürlüğünün kısıtlanmasının zorunlu olduğu hâllerin söz konusu olması, tutma boyunca bu sebeplerin ve tespitlerin mevcut olması gerekmektedir birlikte tutma kararı mevzuat tarafından gösterilen kurallara uygun olarak alınmalı ve tutma da mevzuata uygun olarak gerçekleştirilmelidir.

23. Somut olayda 20/12/2022 tarihinde ruh sağlığı ve hastalıkları uzmanları ve n6roloji uzmanından m6teşekkil heyet tarafından d6zenlenen raporda başvurucunun *şizofreni* olduğu, bağımsız ve sağlıklı karar vermeye ehil olmadığı, akıl hastalığının s6rekli olarak arz ettiği ifade edilmiştir (bkz. ř 6). Bu kapsamda başvurucunun akıl hastalığının objektif, denetime elverişli, g6venilir ve g6ncel bir hekim raporu ile tespit edildiği anlaşılmıştır.

24. İkinci olarak somut olayda başvurucunun akıl hastalığının 6zg6rl6đünün kısıtlanmasını zorunlu kılmaları şartının varlığına bakılmalıdır. Sulh Hukuk Mahkemesi tarafından verilen kararda başvurucu hakkında d6zenlenen kolluk tutanakları, sosyal inceleme raporu ile vesayet kararına esas teşkil eden ve başvurucunun hastalığının alevlenme d6neminde toplum için tehlike teşkil ettiğine ilişkin rapora atıfla başvurucunun koruma amacıyla 6zg6rl6đünün kısıtlanmasına karar verildiği g6r6lm6řt6r (bkz. ř 9). Bu hususun yanı sıra El6ziğ Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesince başvurucunun tedavisi sonrası toplum açısından tehlikeliliğinin 6nemli derecede ortadan kalktığına ilişkin olarak d6zenlenen 28/2/2023 tarihli rapor kararda yapılan tespitler ile birlikte ele alındığında Sulh Hukuk Mahkemesinin başvurucunun toplum açısından tehlike arz ettiği y6n6ndeki sonuca ulaşmasında bariz bir takdir hatası ve keyflik bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

25. Son olarak El6ziğ Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesince d6zenlenen 28/2/2023 tarihli rapora g6re başvurucunun koruma amacıyla 6zg6rl6đünün kısıtlanmasının tedavisinden sonra sosyal şifa bulmasının ve toplum açısından tehlikelilik h6linin ortadan kalkmasının ardından taburcu edilmesiyle sona erdiği anlaşılmıştır (bkz. ř 12).

26. T6m bu değerlendirmeler işığında koruma amacıyla 6zg6rl6đ6n kısıtlanmasına ilişkin kararın alınmasına ve tutmanın infazına ilişkin usuli s6rece dair şik6yeti bulunmayan başvurucunun koruma amacıyla 6zg6rl6đ6n6n kısıtlanması nedeniyle kişi h6rriyeti ve g6venliği hakkının ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

III. H6K6M

Açıklanan gerekerlerle;

A. Kamuya açık belgelerde başvurucunun kimliğinin RESEN GİZLİ TUTULMASINA,

B. Kişi h6rriyeti ve g6venliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 19. maddesinde g6vence altına alınan kişi h6rriyeti ve g6venliği hakkının İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

D. 2/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini 6demekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 9/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.